

Edebiyat Turizmi Kapsamında Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesinin Değerlendirilmesi

An Evaluation of Mehmet Akif Ersoy Literature Museum Library in the Scope of Literary Tourism

Mehmet Mert PASLI ¹

Araştırma Makalesi / *Research Article*
Geliş Tarihi / *Received*: 24.04.2022
Kabul Tarihi / *Accepted*: 05.06.2022
Doi: 10.48146/odusobiad.1108374

Atıf / Citation: Paslı, M. M., (2022). "Edebiyat Turizmi Kapsamında Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesinin Değerlendirilmesi" ODÜSOBİAD, Özel Sayı, 63-72, Doi: 10.48146/odusobiad.1108374

Öz

Turizm; siyaset, tarih, coğrafya, ekonomi, spor, kültür gibi birçok alanla ilişkisi olan bir sektördür. İlişkili olduğu alanlardan bir tanesi de edebiyattır. Artan rekabet neticesinde destinasyon yöneticilerinin alternatif turizm türlerine yönelmesi, turistlerin de alternatif turizm türlerine olan talebini artırmaktadır. Bu alternatif turizm türlerinden birisi de edebiyat turizmidir. Edebiyatla ilişkili destinasyonlara yapılan turistik ziyaretleri içeren bu turizm türü son zamanlarda Türkiye’de ilgi görmektedir. Bu kapsamda Türkiye’de Kültür ve Turizm Bakanlığı destekli Edebiyat Müze Kütüphaneleri bulunmaktadır. Araştırma kapsamında Milli Şair Mehmet Akif Ersoy adına yapılmış olan Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi edebiyat turizmi kapsamında değerlendirilmiştir. Araştırmada ilgili literatür ve ikincil veri kaynakları incelenerek Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi hakkında öneriler geliştirilmiştir. Edebiyat turizmi kapsamında gerçekleştirilen turistik faaliyetlerin bölgeye hem ekonomik olarak hem de tanıtım açısından olumlu katkı sağladığı söylenebilir. İstiklal Marşı şairi Mehmet Akif Ersoy’un bir dönem hayatını geçirdiği yaşam alanlarının ziyaret edilmesi, kullandığı eşyaların, el yazılarının, ilk baskı kitaplarının ve o döneme ait fotoğraflarının görülmesi, turistlerle şair arasında duygusal bağın kurulması, hangi şartlarda ve hangi duygularla bu eserlerin yazıldığı hakkında turistlerde bir fikir oluşturması açısından oldukça kıymetli olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Alternatif Turizm, Edebiyat Turizmi, Mehmet Akif Ersoy, Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi.

Abstract

Tourism has links with many fields such as politics, history, geography, economy, sports, and culture. One of the fields it has links with is literature. Increasing competition gives rise to an expanding demand for alternative tourism destinations for tourists as destination managers incline to promote alternative tourism sites. One of these tourism types is literary tourism including visits to destinations related to literature, which has recently become a popular attraction in Turkey; for example, there are Literature Museum Libraries which are supported by the Ministry of Culture and Tourism in Turkey. This research aims to evaluate civil structures, mainly Ankara Mehmet Akif Ersoy Literature Museum Library which was built in the name of Mehmet Akif Ersoy who is a national poet, in relation to literature tourism. In the research, propositions have been developed about Mehmet Akif Ersoy Literature Museum Library via analyzing relevant literature and extraneous data sources. The activities for tourism carried out within the scope of literary tourism contribute positively to the region economically and help to promote the area. Visiting the areas where Mehmet Akif Ersoy, the writer of the National Anthem, spent his life, being able to see his belongings, his handwriting, first edition books and photographs of that period, helps to establish an emotional bond between the tourists and the poet, and to inform the tourists about the conditions and the feelings with which these works were written and can be concluded that it is very valuable in terms of forming ideas.

Keywords: *Tourism, Literature, Literature Tourism, Museums of Literature, Mehmet Akif Ersoy, Ankara Mehmet Akif Ersoy Literature Museum Library.*

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, Giresun, e-mail: mert.pasli@giresun.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-0323-0461

Giriş

Genel olarak turizm, insanların sürekli yaşadıkları yer dışında tüketici olarak tatil, dinlenme ve eğlenme gibi ihtiyaçlarını sağlamak amacıyla gerçekleştirdikleri seyahat ve geçici konaklama hareketidir (Bayer, 1992: 3). Turizm özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından kolay kalkınma yollarından biri olarak görülmektedir. Üretim yapabilecek kaynakları ve olanakları sınırlı olan gelişmekte olan ülkeler, hizmet sektörü olan turizm sektörüne yönelim göstermektedir. Turizmde üretim ve tüketimin eş zamanlı olması, turistin ürünün satıldığı ve hizmetin sunulduğu yere gitme zorunluluğu turistik destinasyonlara ekonomik kazanımlar sağlamaktadır. Turizm bu yönüyle gelişmekte olan ülkeler için ekonomik kalkınma aracı olarak görülmektedir. Dolayısıyla turizmin oldukça ilgi görmesi ve ekonomik olarak fayda sağlaması, ülkelerin turizm pazarından pay alabilmek için turizm sektörüne yatırım yapmasını sağlamıştır (Yarcan, 1996: s. 3). Turizm sektörüne yatırım yapan ülkeler arasında artan rekabet ve tüketici tercihlerinde yaşanan değişim ise ülkelerin alternatif turizm türlerine yönelmelerine neden olmuştur. Bu alternatif turizm türlerinden birisi de edebiyat turizmidir.

Edebiyat turizmi, yazarlar veya edebi eserler ile ilişkiden ilham alan seyahat olarak tanımlanmaktadır (MacLeod, Shelley & Morrison, 2018: s. 389). Orr (2017)'a göre edebiyat turizmi, hem yazarların yaşamlarıyla hem de yazarların kurgusal dünyalarıyla ilişkili yerlerin ziyaret edilmesini içermektedir. Edebiyat turizmi; edebiyatla ilgili şehirlere, kasabalara, mekânlara veya otellere seyahat etmek olarak ifade edilmektedir. Edebiyat turizminin ana çekicilik unsurları edebiyatla ilgili kişilerin doğum yerleri, yaşam alanları, mezarları ve eserlerine konu olmuş yerlerdir (Özkul, Demirer ve İpar, 2012: s. 1). Bir başka ifadeye göre ise edebiyat turizmi; yazarların doğduğu, yaşamlarının bir kısmını geçirdikleri, eserlerini yazdıkları müze statüsündeki gerçek mekânlara, yazarların eserlerindeki kurgusal karakterlerle ilişkili yerlere veya edebî figürlerden dolayı ilgi gören destinasyonlara yapılan seyahatlerdir (Çevik, 2017: s. 151). Literatür incelendiğinde edebiyat turizminin, kültür ve miras turizm türleri ile ilişkilendirildiği görülmektedir.

Edebiyat turizmi, edebiyat turistlerinin edebî destinasyon ve mekânları ziyaret etmelerini sağlamaktadır. Bununla birlikte yazar ya da şairlerin yaşamları veya eserleri ile ilişkili olan alanların tur programlarına eklenmesi, mimari mirasın korunmasını sağlamaktadır. Edebiyat turizmi potansiyeline sahip destinasyonların, yazar ya da şairlerin yaşamları veya eserleri ile ilişkili olan alanları geliştirerek turizme kazandırması, turizmin çeşitlendirilmesini sağlaması ve sürdürülebilir turizme katkı yapması açısından da oldukça önemlidir (Özer, 2021: s. 98-99).

Edebiyat turizmi kapsamında birçok tur düzenlenmektedir. Bu turlar yazar/şairle ilişkili mekânlara yapılan bireysel veya turizm örgütleri ya da yerel yönetimler tarafından düzenlenen turlardan oluşmaktadır. Edebiyatla ilişkili mekânlara yapılan ziyaretler bazı durumlarda farklı turizm türlerinin tur programlarına dâhil edilmesiyle de gerçekleşebilmektedir. Edebiyat turisti tipolojisini belirlemek bu nedenle oldukça zor olmaktadır (Sezerel, 2020: s. 83). Dolayısıyla edebiyat turizminde, turistlerin seyahatinin temel motivasyon kaynağının yazar/şair ile bağlantılı veya eserleri ile ilişkisinden kaynaklı gerçekleştirilen bir turizm faaliyeti olması oldukça önemlidir.

Edebiyat ve turizm ilişkisi incelendiğinde, gezilen yerlerin doğrudan bir edebiyat tasviriyle anlatılması da giderek yaygınlaşmaktadır. Bu bağlamda turistlere, karakterlerle özdeşleşen olgusal ve/veya kurgusal anlatımların gerçekleştiği mekânlara anlık bir bakış sunulmakta, kişinin hayal gücünün insanüstü veya insani gerçekliklerin çok daha ötesine taşınmasına izin vermektedir. Ayrıca, mekânlara ilişkin hikâyeler oluşturmanın bir başka yolu ise, edebî eserleri kutlayan etkinlikler ve festivaller aracılığıyla, söz konusu yerlerin 'edebiyat' konseptiyle ilişkisinin kurulmasıdır. Edebiyat turizmindeki anlatımlar, mekânın bir resmini çizebilir veya imajını şekillendirebilir, zira hikâyeler bunun için uygun bir zemin sağlamaktadır. Dolayısıyla, edebiyat turizmi gerçekte olan ancak esere dâhil edilmeyen unsurları saklayabilmektedir. Bununla birlikte turistler mekânları gezdiklerinde mekânlara kişisel deneyimleri aracılığıyla anlam katarlar, söz konusu mekânın turistlerin kendilerine ait versiyonu üzerine doğaçlama yapabilirler (Lund, 2019: s. 1-2). Edebî eserlerde yazarın/şairin okuyucuyu yeni yerler keşfetmeye yöneltmesi sonucunda gerçekleşen seyahatler ekonomik bir değer oluşturmaktadır. Dolayısıyla edebiyatın turizmi tetikleyen ve besleyen bir unsur olduğu söylenebilir (Karataş ve Koç, 2012: s. 420).

Mansfield (2015: s. 44-45), edebiyat turizmini 3 grupta sınıflandırmıştır; ilk grupta eserlerde geçen yerler ve karakterler (Örneğin; Pamuk Prenses-Disneyland ve Hamlet-Kronberg Kalesi vb.), ikinci grupta yazarın

doğum yeri, yaşadığı evler, yazarın çalıştığı, eserlerini yazdığı yerler ve anma yerleri veya mezarları (Örneğin; Charles Dickens'ın Portsmouth şehrinde doğduğu yerin müze yapılması vb.), üçüncü grupta ise yazarın eserleriyle ilgili materyaller, olaylar, yerler ve filmleri ile ilişkili materyaller (Örneğin; Yüzüklerin Efendisi filminin çekildiği Yeni Zelanda vb.) yer almaktadır.

Edebiyatla ilişkili mekânlara yapılan turistik ziyaretleri içeren edebiyat turizmi son zamanlarda Türkiye'de de ilgi görmektedir. Literatür incelendiğinde Edebiyat Müze Kütüphaneleri hakkında çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Ancak Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesini edebiyat turizmi ile ilişkin inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanılamamıştır. Araştırmanın literatürdeki bu eksikliği gidermesi ve gelecekte yapılacak çalışmalara katkı sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup, bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesinde ikincil veri kaynakları kullanılmıştır. İlgili literatür kaynaklarının yanı sıra araştırma kapsamında TÜİK ve Kültür ve Turizm Bakanlığına ait verilerden yararlanılmıştır. Araştırmada, Mehmet Akif Ersoy adına yapılmış Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesinin edebiyat turizmi kapsamında incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ilgili literatür kapsamında Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi araştırmanın amacına uygun olarak yorumlanmıştır.

Kavramsal Çerçeve

Toplum içinde önemli bir yeri bulunan müzelerin değeri gün geçtikçe artmaktadır. Toplumun ürettiklerini toplum için koruyan ve herkesin hizmetine sunan ve toplumun farklı ihtiyaçlarını karşılayan kurumlar olan müzeler, insanların doğrudan ilişkili olduğu ekonomi, kültür, eğitim, politika, sanat, bilim ve turizm gibi birçok farklı alanda etkin bir araç olarak kendine yer bulmakta ve farklı bilim dalları için birçok özgün kaynak sunmaktadır (Mercin, 2007: s. 151-158). Dünya'da birçok sektörde olduğu gibi turizmde de herkes için geçerli bir ürün bulunmamaktadır. Turistlerin hayata bakış açısı, ilgisi, beklentisi kişiden kişiye değişim göstermektedir. Bazı turistler için sıcak bir iklimde, plajda güneşlenmek çekici bir unsur iken bir diğer turist grubu için kış turizmi faaliyetlerinde bulunmak çekici bir unsur olmaktadır. Müzeler ise özellikle kültür turizmine merak duyan turist grupları için ilgi çekici bir unsur olabilmektedir.

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne göre müzeler; "*Toplumun hizmetinde olan ve onun gelişimi için çalışan, insanlığın somut ve somut olmayan kültürel mirası ile çevresini tanıması ve sahiplenmesi amacıyla ilmi yöntemleri açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koleksiyonlar oluşturan, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, eğiten, kültürel, sanatsal zevkini ve dünya görüşünü geliştirmesinde etkili olan, kamuya açık kâr amacı gütmeyen daimi kuruluş*" olarak tanımlanmaktadır (URL-1). Tablo 1'de Türkiye'de bulunan müzeler hakkında ayrıntılı bilgi verilmektedir.

Yıl	Müze sayısı			Müzedeki eser sayısı			Müze ve ören yeri ziyaretçi sayısı			
	Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Müzeler	Özel Müzeler	Toplam	Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Müzeler	Özel Müzeler	Toplam	Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı ücretli müze ve ören yerleri	Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı ücretsiz müze ve ören yerleri	Özel Müzeler	
2010	334	185	149	3 382 226	3 096 599	285 627	30 638 655	17 209 442	7 897 761	5 531 452
2011	339	189	150	3 431 177	3 149 982	281 195	35 297 920	21 984 444	6 474 867	6 838 609
2012	347	188	159	3 516 491	3 177 446	339 045	36 323 169	19 211 461	9 569 847	7 541 861
2013	350	187	163	3 531 656	3 174 867	356 789	37 373 837	23 081 525	6 485 166	7 807 146
2014	392	192	200	3 591 566	3 217 173	374 393	37 931 568	23 692 984	6 106 806	8 131 778
2015	409	193	216	3 628 715	3 235 113	393 602	37 048 066	19 699 239	8 423 695	8 925 132
2016	417	193	224	3 685 609	3 311 359	374 250	25 287 530	9 981 351	7 266 089	8 040 090
2017	438	199	239	3 692 915	3 306 073	386 842	30 661 676	12 807 822	7 701 924	10 151 930
2018	451	200	251	3 734 223	3 337 766	396 457	40 647 844	18 512 407	9 657 208	12 478 229
2019	467	199	268	3 671 900	3 263 251	408 649	51 306 549	21 873 822	13 174 595	16 258 132
2020	494	205	289	3 694 820	3 278 114	416 706	13 756 483	5 566 566	3 675 346	4 514 571

Tablo 1. 2010-2020 Yılları Arası Müze, Müzedeki Eser, Müze ve Ören Yeri Ziyaretçi Sayısı (URL-2).

Tablo 1'e göre veriler istatistiki olarak incelendiğinde müze sayıları son on yılda artış göstermiştir. Müzelerdeki eser sayıları değerlendirildiğinde 2019 yılı hariç diğer yıllarda artış olduğu görülmektedir.

2020 yılında ise müze sayısı ve müzelerdeki eser sayısı artış gösterirken, ziyaretçi sayılarında ciddi bir düşüş gözlemlenmektedir. Bu düşüşün en büyük nedeni ise Covid 19 pandemisi olarak ifade edilebilir.

Genel müzeler; arkeoloji müzeleri, sanat müzeleri, etnografya müzeleri, tarih müzeleri, doğa müzeleri, teknoloji müzeleri, bilim müzeleri ve endüstri müzeleri olarak sınıflandırılmaktadır. Edebiyat ile ilgili müzeler, sanat müzelerinin içerisinde değerlendirilmektedir. Bu kapsamda sanat müzeleri içerisinde; genel edebiyat müzeleri, yazar müze evleri ve yazar müze kütüphaneleri bulunmaktadır (Balcı ve Dilek, 2021: 29). Edebiyat müzeleri kapsamında, farklı kapsam ve içeriklere sahip müzeler bulunmaktadır. Birden fazla yazara/şaire ait eserlerin, fotoğraf ve arşiv belgelerinin bulunduğu müzeler olduğu gibi, tek bir yazara/şaire ait eserlerin, fotoğraf ve arşiv belgelerinin bulunduğu müzeler de bulunmaktadır (Burgul-Adıgüzel, 2017: s. 88). Edebiyatçıların evlerinden ise günümüze ulaşanların sayısı oldukça azdır. Geçmişten günümüze kadar korunarak gelen söz konusu bu evler de müze evi, kütüphane, kültür ve anı evi vb. şeklinde kullanılmaktadır (Tırlı, 2018: s. 174). Genel edebiyat müzeleri ile yazar müze evlerinin temel işlevleri; (Balcı ve Dilek, 2021: 32-33);

- **Koruma ve Sergileme:** Öncelikli olarak edebi ve kültürel değere sahip eserlerin korunarak gelecek nesillere aktarılmasını sağlar.
- **Yazarı Hissettirme:** Yazarın kişisel eşyaları ve eserleri sergilenerek, ziyaretçilerin yazarla bağ kurmasını sağlar.
- **Tanıtma ve Algılama:** Ziyaretçiler, yazarın kişisel eşyalarından yola çıkarak yazarın düşünce dünyasıyla ilişki kurarak hayata bakış açısını anlar.
- **Kültürel Mirası Önemsene:** Ziyaretçiler, yazara veya o döneme ait belgeler incelenerek döneme ait kültürel mirasın önemini anlar.
- **İlgiyi Arttırma:** Sergilenen eserler ve koleksiyonlar sayesinde yazara, edebiyata, kültürel mirasa yönelik diğer müzelerin de ziyaretçiler tarafından görülmesini sağlar.
- **Bilgilendirme:** Yazara/şaire, döneme ait eşyalar ve dokümanlar sayesinde o döneme ait toplumsal, kültürel, politik ve ekonomik durum hakkında ziyaretçilere bilgi sağlar.
- **Toplumsal Etkileşimi Arttırma:** Ziyaretçilerin birbirleri ile iletişimi sağlanır. Müzelerde toplantı ve sohbet salonlarında düzenlenen etkinlikler sayesinde ziyaretçiler arasında iletişim artar.
- **Destinasyon Oluşturma:** Müzeler buldukları bölgeye ziyaretçiler çekerek, bölgenin tanınmasına ve ekonomik anlamda gelişmesine katkı sağlayarak bölgeyi turistik bir destinasyon haline getirir.

Edebiyat müze kütüphanelerinde yazarlara veya şairlere ait tıpkı basımlar, kalem, daktilo vb. nitelikte eşyalar, Türk edebiyatına ilişkin kalıcı veya geçici sergiler müze boyutunu oluştururken, romanlar, şiirler, öyküler, denemeler, günlükler, gezi notları, biyografiler gibi edebi türdeki birincil ve ikincil bilgi kaynakları ise kütüphane boyutunu oluşturmaktadır (Atıncı ve Karadeniz, 2011: s. 523).

Edebiyat müze kütüphanelerinin, edebiyat sisteminin paydaşları arasındaki etkili iletişim ve etkileşimin gerçekleştiği alanlar olması ve bu alanlarda gerçekleşecek olumlu etkileşimin edebiyat alanının gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda oluşturulan Edebiyat Müze Kütüphaneleri şu şekildedir (URL- 3);

- İstanbul Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi
- Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi
- Diyarbakır Ahmet Arif Edebiyat Müze Kütüphanesi
- Erzurum Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi
- Adana Karacaoğlan Edebiyat Müze Kütüphanesi
- Kütahya Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi
- Trabzon Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi

Araştırmanın amacı doğrultusunda bu çalışmada Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi edebiyat turizmi açısından incelenmiştir.

Görsel 1. Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi (URL-4).

Türkiye'nin ilk edebiyat müze kütüphanesi olan, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından kurulan ve ihtisas kütüphanesi olarak ifade edilen Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi; ünlü şair Mehmet Akif Ersoy'un vefatının 75. yılında, İstiklal Marşının kabul edildiği gün olan 12 Mart 2011 yılında açılmıştır. Ziyaretçiler kütüphane materyallerinden kurallar çerçevesinde yararlanabilmekte, kütüphanede gerçekleştirilen edebî ve kültürel etkinliklere katılım gösterebilmektedirler. Kütüphane bünyesinde çoğunlukla Milli Şair Mehmet Akif Ersoy'un eserleri ve hakkında yazılmış eserler yer almaktadır. Bu eserlerin yanı sıra Milli Şaire ait fotoğraf ve şahsi eşyalarının yer aldığı özel bir bölüm de bulunmaktadır (Ercan, 2013: s. 530-531).

Eski Ankara evlerinin doğal kültürel dokusunu ve mimarisini yansıtan bina oldukça ilgi görmektedir. Yazarları tarafından imzalanmış kitapları, edebiyat ödüllü kitapları, Türk edebiyatı dergilerinin ilk ve son kapaklarının tıpkı basımlarını, mekâna adını veren Milli Şair Mehmet Akif Ersoy'a ait eserleri ve hakkında yazılmış eserleri kütüphane bünyesinde bulmak mümkündür (URL-5). Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müzesi ve Kütüphanesi, Ankara'nın turistik rotalarında ziyaret edilmesi gereken mekânlardan biri olarak gösterilmektedir (Tablo 2).

• Atatürk Mozolesi
• Yüksek Hızlı Tren İstasyonu – Eski Tren Garı ve Gençlik Parkı
• CerModern Sanat Galerisi
• Etnografya Müzesi
• Devlet Resim ve Heykel Müzesi
• Hamamönü Tarihi Konakları
• Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müzesi ve Kütüphanesi
• Gökyay Vakfı Satranç Müzesi
• Ankara Kalesi
• Anadolu Medeniyetleri Müzesi
• Çengel Han Rahmi Koç Müzesi
• Hacı Bayram Veli Cami ve Augustus Tapınağı
• Julianus Sütunu
• Roma Hamamı ve Kalıntıları
• Ulus Meydanı ve Atatürk Heykeli
• Kurtuluş Savaşı Müzesi
• Cumhuriyet Müzesi

Tablo 2. Ankara Turistik Rotalar (URL 6).

Türkiye'nin resmi gezi rehberi olarak nitelendirilen, Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı tarafından Türkiye Global Turizm tanıtım kanalı "GoTürkiye" platformunda Ankara rotalarında Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesinin yer alması büyük önem taşımaktadır. Turistik rotaların içerisinde kendisine yer bulması, müzenin daha fazla ziyaret edilmesine katkı sağlayabilir.

Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müzesi dışında milli şairimiz ile ilişkili edebiyat turizmi kapsamında ziyaret edilecek başka destinasyonlar da bulunmaktadır. Örneğin; Mehmet Akif Ersoy'un Kurtuluş Savaşı yıllarında Ankara'da yaşadığı, İstiklal Marşı ve birçok eserini yazdığı, günümüzde müze olarak kullanılan "Mehmet Akif Ersoy Müze Evi" bulunmaktadır. Bir başka örnek ise Mehmet Akif Ersoy'un ömrünün son dönemlerini geçirdiği ve 1936 yılında hayatını kaybettiği İstanbul Mısır Apartmanındaki daire "Mehmet Akif Ersoy Hatıra Evi" olarak düzenlenmiştir. Her iki destinasyonda da Mehmet Akif Ersoy'un yaşamına ilişkin bilgiler sunulmakta, yazarın eserleri ve şahsına ait eşyaları sergilenmektedir. Ayrıca Mehmet Akif Ersoy'un adını taşıyan müzeler, kültür merkezleri, hastaneler, derslikler, sokak adları, parklar, okul isimleri, üniversite gibi birçok yerde Milli Şairimizin ismi yaşatılmaktadır. Mehmet Akif Ersoy'un eserlerine ilgi duyan okurlar ve birçok farklı nedenle döneme ait çalışmalara ilgi duyan kişiler için Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi, Mehmet Akif Ersoy Müze Evi, Mehmet Akif Ersoy Hatıra Evi vb. mekânlar çekim merkezi olabilmekte, turistik hareketlilik sağlamaktadır.

Literatür incelendiğinde edebiyat turizmi konusu üzerine konuyu farklı açılardan inceleyen çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Özdemir (2009), edebiyat ve turizm ilişkisini incelemiştir. Özkul, Demirel ve İpar (2012), gerçekleştirdikleri çalışmada edebiyatın bir pazarlama unsuru olarak turizm amaçlı kullanılmasını incelemiştir. Karataş ve Koç (2012), edebiyat ve turizm ilişkisini edebi eserlerden ve yazarlardan hareketle turizm kavramları örneklemeleriyle araştırmışlardır. Çimen (2013), edebiyat ile turizm arasındaki etkileşimi araştırmıştır. Çevik (2018), yazarların eserleriyle ilişkili kurgusal mekânlardaki edebiyat turizmi deneyimini otopografik bir yaklaşımla ele alarak, İstanbul'da bulunan Masumiyet Müzesini incelemiştir. Polat (2021) ise araştırmasında Kahramanmaraş Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesini edebiyat turizmi kapsamında incelemiştir.

Sonuç ve Öneriler

Türk edebiyatına iz bırakan şairler ve yazarlar için oluşturulan müze evleri, edebiyat müze kütüphaneleri gibi alanların farklı yerlerde yaşayan insanlar için birer çekicilik unsuru oluşturması turizm hareketliliğine neden olabilmektedir. Mehmet Akif Ersoy gibi Türk tarihine iz bırakan bir kişinin doğum, ölüm tarihlerinin yanı sıra Milli Marşımızın kabul tarihinde bu alanlarda anılması, eserlerinden bahsedilmesi turizm hareketliliği sağlamaktadır. Seyahat acenteleri tarafından Mehmet Akif Ersoy'la ilgili tarihlerde şairin adını taşıyan müze evlerine, edebiyat müze kütüphanelerine turlar düzenlenebilir.

Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi gibi şairle özdeşleşmiş mekânlara yapılan turistik ziyaretler, şairle ilgili diğer destinasyonların ziyaret edilmesine teşvik edici unsur olabilmektedir. Edebiyat turistleri tarafından Mehmet Akif Ersoy'un belirli bir eserinin beğenilmesi ve bu beğenilen eser nedeniyle gerçekleşen ziyaret, şairin diğer eserlerine olan ilgiyi artırabilir. Özellikle Vatan şairi ve Milli Şair unvanlarına sahip Mehmet Akif Ersoy gibi bir şairin eserlerinin etkisiyle Kurtuluş Savaşının geçtiği alanlara gerçekleştirilen turistik ziyaretler, ziyaretçilerde duygusal olarak alanla bağ kurmasını sağlayabilir. (Örneğin, Çanakkale şehitlerine şiiri ile Çanakkale şehitliklerinin gezilmesi gibi). Bununla birlikte Osmanlı İmparatorluğunun son dönemleri, Kurtuluş Savaşı dönemi ve Türkiye Cumhuriyetinin temellerinin atıldığı dönem hakkında şaire ait eserler, mektuplar, eşyalar ve fotoğraflar; bu dönemlerin daha iyi anlaşılmasını ve geçmişten günümüze aktarılmasını tarihi bilincin korunmasını sağlayabilir.

TÜİK verilerine göre, müze sayılarında son on yılda artış gözlemlenmiştir. Covid 19 salgının etkisiyle ise 2020 yılında ücretli veya ücretsiz müze ve ören yerlerinde son on yılın en düşük ziyaretçi sayısına ulaşılmıştır. Covid 19 salgının etkisinin bitmesiyle müze ziyaretçi sayılarında artış yaşanacağı beklenmektedir. Edebiyat turizmi kapsamında edebiyat müzeleri, edebiyat müze kütüphaneleri gibi alanları ziyaret edecek olan kişi sayısında da artış görülebilir. Bu ziyaretlerde ziyaretçilerin beklentilerinin karşılanması ise tekrar ziyaretleri getirerek turizm hareketliliği sağlayabilir.

Turizm eğitimi veren kurumlar, gerek edebiyat dersinde gerekse de birçok turizm dersinde edebiyat müze kütüphanelerini eğitim amacıyla kullanabilir. Edebiyat turizmi konusu kapsamında edebiyat müze kütüphanelerine, müze evlerine turlar gerçekleştirilerek etkin bir öğrenme sağlanabilir.

Türkiye'nin tüm illerindeki doğmuş yazarların ve şairlerin kimler olduğu, edebiyatçıların adlarının verildiği yerler, ilde faaliyette olan edebiyat kuruluşları, yayında olan edebiyat dergileri, gerçekleşmekte olan edebiyat etkinlikleri ve bu etkinliklere ev sahipliği yapan yerler 'Türkiye Edebiyat Haritası' çalışmasında belirtilmiştir (Ercan, 2011). Bu kapsamda edebiyatla ilgili değerli kişiliklere ev sahipliği yapan destinasyonlarda, turizm paydaşları bir araya gelerek edebiyat turizmi kapsamında stratejiler ve projeler geliştirerek destinasyonlarını turizm açısından daha çekici bir hale getirebilirler. Araştırma kapsamında Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Türkiye'nin resmi gezi platformu olan "Go Türkiye" platformunda Ankara'nın turistik rotalarında ziyaret edilmesi gereken mekânlardan biri olarak gösterilmektedir. Araştırmanın gerçekleştirildiği tarihte Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi dışında hiçbir edebiyat müze kütüphanesinin "Go Türkiye" platformunda şehir rotalarında yer almadığı tespit edilmiştir. Diğer illerde bulunan Edebiyat Müze Kütüphanelerinin de bu platformda yer almasının oldukça faydalı olacağı ifade edilebilir.

Destinasyonları ilgi duyulan bir çekim merkezi yapmanın en yaygın yollarından biri de teknolojinin etkin kullanılmasıdır. Teknolojinin hızla gelişmesi ile birlikte dijital bir dönüşüm yaşanmaktadır. İnternet birçok sektörde olduğu gibi turizm sektöründe de insanlara araştırmak istedikleri konular ve ziyaret etmek istedikleri yerler hakkında oldukça önemli bilgiler vermektedir. Özellikle internet sayesinde iletişim kanallarının kullanılması destinasyonların bilinirliğini artırdığı söylenebilir. Araştırmanın gerçekleştirildiği tarihte Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesine ait bilgiler çeşitli web sitelerinde yer almasına rağmen Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesine özgün herhangi resmi bir web sitesi bulunmadığı tespit edilmiştir. Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesinin sahip olduğu eserlerin, fotoğrafların ve eşyaların yanı sıra gerçekleştirilecek olan kültürel etkinliklerin içeriği hakkında bilgi veren resmi bir web sitesinin oluşturulması, edebiyata merak duyan kişilerin ilgisini çekerek daha fazla ziyaretçinin alanı ziyaret etmesini sağlayabilir.

Gelecekteki araştırmalarda Mehmet Akif Ersoy'la ilgili başka alanlarda benzer araştırmalar yapılabilir. Araştırmacılar tarafından edebiyat müze kütüphaneleri ile ilgili ziyaretçilerin memnuniyet düzeyleri ölçülerek öneriler getirilebilir.

Kaynakça

- Atınç, S. ve Karadeniz, Ş. (2011). Yeni Bir Kültürel Konsept: Edebiyat Müze Kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 25(4), 519-530.
- Bayer, M. Z. (1992). *Turizme Giriş*. İstanbul: İşletme Fakültesi Yayın No: 253.
- Balcı, U. ve Dilek, S. E. (2021). *Edebiyat Turizmi (Kavramlar-Türler-Örnekler)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Burgul Adıgüzel, F. (2017). Edebiyat Müzeleri ve Müzede Edebiyat Eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(214), 85-104.
- Çevik, S. (2017). Kültürel Miras Kapsamında Edebiyat Turizmi Deneyimi: Sait Faik Abasıyanık'ın İzinde Otoetnografik Bir Çalışma. *Turkish Studies*, 12(29), 151-168.
- Çevik, S. (2018). Kurgusal Mekânlarda Edebiyat Turizmi Deneyimi: "Masumiyet Müzesi" Örneği. *Art-e Sanat Dergisi*, 11(22), 302-337.
- Çimen, H. (2013). Turizm ve Edebiyat Etkileşimi Üzerine. *Karadeniz*, 5(17), 79-85.
- Ercan, E. (2011). *Türkiye Edebiyat Haritası*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ercan, E. (2013). Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 27(3), 530-531.
- Karataş, C. ve Koç, N. (2012). Edebiyat Turizmine Disiplinlerarası Bir Yaklaşım: Edebiyat, Tarih ve Turizm Kavramlar. II. *Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi*, 12-15 Nisan 2012, Antalya. 419-425.

- Lund, K. A. (2019). Theory Relating to Literature and the Tourist Experience. (Ed. Ian Jenkins and Katrin Anna Lund). *Literary Tourism Theories, Practice and Case Studies*. CAB International.
- MacLeod, N., Shelley, J., & Morrison, A. M. (2018). The Touring Reader: Understanding the Bibliophile's Experience of Literary Tourism. *Tourism Management*, 67, 388-398.
- Mansfield, C. (2015). *Researching Literary Tourism*. Bideford: Shadows.
- Mercin, L. (2007). Müzeler ve Toplum. 38. *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (ICANAS)*. 10-15 Eylül 2007, Ankara, 151-160.
- Orr, A. (2017). Plotting Jane Austen: Heritage Sites as Fictional Worlds in the Literary Tourist's Imagination. *International Journal of Heritage Studies*, 24(3), 243-255.
- Özdemir, N. (2009). Turizm ve Edebiyat. *Milli Folklor*, 21(84), 73-86.
- Özer, S. (2021). Edebiyat Turizmi. (Ed. Songül Özer). *Deneyimsel Turizm Türleri* içinde (s. 98-113). İstanbul: Eğitim Yayınevi.
- Özkul, E., Demirer, D. ve İpar, M. S. (2012). Edebiyat'ın Pazarlama Aracı Olarak Turizm Amaçlı Kullanımı Üzerine Bir Araştırma. 13. *Ulusal Turizm Kongresi*, 6-9 Aralık 2012, Antalya, 1-21.
- Polat, M. (2021). Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nin Kültür ve Edebiyat Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 645-658.
- Sezerel, H. (2020). Edebiyat Turizmi. (Ed. Rahman Temizkan, Duran Cankül ve Fikret Gökçe). *Alternatif Turizm (Turizmin 41 Türü)* içinde (s. 81-88). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Tırlı, A. (2018). Bir Özel İlgi Turizmi Olarak Edebiyat Turizmi ve Türkiye'nin Edebiyat Turizmi Potansiyeli. *International Journal of Social and Humanities Sciences*, 2(2), 161-184.
- URL-1 Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Türkiye'de Müzecilik. <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-69904/turkiye39de-muzecilik.html>. Erişim Tarihi: 10.03.2022.
- URL-2 TÜİK, Kültürel Miras İstatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kulturel-Miras-2020-37203>. Erişim Tarihi: 10.04.2022.
- URL-3 Müze Tipi. <https://www.ktb.gov.tr/yazdir?2E920BEDA88A480BC4553D00DE227A10>. Erişim Tarihi: 10.03.2022.
- URL-4 Türkiye Kültür Portalı, Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi - Ankara. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ankara/gezilecekyer/ankara-mehmet-akf-ersoy-edebiyat-muze-kutuphanes>. Erişim Tarihi: 10.03.2022.
- URL-5 Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi, Edebiyat Müze Kütüphaneleri. <https://ahtem.kutuphane.gov.tr/TR-245904/ankara-mehmet-akif-ersoy-edebiyat-muze-kutuphanesi.html>. Erişim Tarihi: 10.03.2022.
- URL-6 GoTurkey, Ankara Rotaları 2. <https://goankaraturkiye.com/tr/ankara-rotalari>. Erişim Tarihi: 10.03.2022.
- Yarcan, Ş. (1996). *Türkiye'de Turizm ve Uluslararasılaşma*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası.

Extended Abstract

Whenever the subject of the effect of tourism on literature is in question, a source is necessary to inspire the author to create literary works. Venues have a very intense relationship with the event and the people as well as the source of inspiration. It will not be easy to compose if it does not portrait the venue well. The best way to transport the reader to the venue would be that the author travels to the place(s) that is the subject of the work and observes it (Çimen, 2017).

Literary tourism is a trip to visit cities and places where writers have spent their lives or fictionalized places which they set their works. This may be following a route of adventures of a fictional protagonist in a novel, certain scenes from a story or tours of a novelist's stomping ground (Özkul, Demirer & İpar, 2012). On some occasions the author and the work or the author and the venue are so intertwined that recollection of the writer or work urges people to discover the place where that author was born, lived or created his work. The writer, who can affect the reader so much, starts a new tourism activity (Karataş & Koç, 2012). Literary tourism, which includes visits to sites related to literature, has recently attracted attention in Turkey. In this study, various sites related to the poet, especially Ankara Mehmet Akif Ersoy Literature Museum Library, built in memory of the National poet Mehmet Akif Ersoy, were evaluated by examining the literature within the scope of literary tourism.

In various parts of the world, there are literary houses and museums for authors. Literary museums offer an opportunity of interactive learning by promoting, preserving, and communicating the role of literature in society in museum settings. Although there is not a typical literature museum from the content and function point of view in Turkey, there are a considerable number of museums related to literature such as writer's houses to visit, museum libraries and intangible cultural heritage museums (Burgu-Adıgüzel, 2017). Literary Museum Libraries are establishments which contain historical and contemporary works. There are over three hundred thousand manuscripts / codex conveying the historical and cultural accumulation in Turkey. Literature plays an important part in these works. Therefore, it is important that duplicates of manuscripts, which are outstanding examples of Turkish Culture, are exhibited in the Literary Museum Libraries. Some of the original editions and facsimiles of the aforementioned manuscripts and the special items used by some authors constitute the museum dimension of the Literary Museum Libraries. All kinds of literary and literary-scientific works and literary criticism, which have been collected under the title of Turkish literature since the 20th century, constitute the library dimension in literary journals and award-winning works (URL-3).

Ankara Mehmet Akif Ersoy Literature Museum Library; this Library was opened on the 75th anniversary (1873 – 1936) of the death of the famous poet Mehmet Akif Ersoy, on 12 March 2011, the day the National Anthem was formally adopted (12/03/1921). It is Turkey's first literature museum library and described as a specialized library. Visitors can benefit from library materials within the rules and participate in literary and cultural activities which are held in the library. The library mainly contains the works of our national poet Mehmet Akif Ersoy and the literary works written about him. In addition to these works, there is a special section where photographs and personal belongings of the national poet are located (URL-5).

Visiting places, which are associated with Mehmet Akif Ersoy, the poet, such as Ankara Mehmet Akif Ersoy Literature Museum Library as well as the appreciation of certain works of Mehmet Akif Ersoy by literary tourists, can encourage people to go and see other destinations connected to him. Visits to the areas where the war of independence took place, especially with the influence of the works of a poet such as Mehmet Akif Ersoy, who has the title of the poet of the homeland and the national poet, would help visitors to be able to emotionally connect with the area. (For example, visiting Çanakkale Martyrs' Memorial site which has an inscription by the poet who wrote Çanakkale Martyrs). However, thanks to the poet's works such as letters, literary works and photographs about the last periods of the Ottoman Empire, the period of the war of independence and the period of the foundations of Turkish Republic were laid, these periods can be better understood and historical consciousness can be preserved by connecting them to the present. Commemoration ceremonies on the anniversary of his death and the date of the adoption of the National Anthem should be held to show that an important person in history like Mehmet Akif Ersoy and the important period of adoption of the National Anthem in Turkish history will never be forgotten.

